

V
**VALER
GISBERT**

**A PASSES
COMPTADES**

XXXV PREMI DE NARRATIVA RIBERA D'EBRE

8.834

Notes de color

Notes de Color — 89

A PASSES COMPTADES

VALER GISBERT

XXXV PREMI DE NARRATIVA RIBERA D'EBRE

Cossetània
EDICIONS

Aquesta obra ha estat guardonada amb el XXXV Premi de Narrativa Ribera d'Ebre.
El jurat el formaven Helena Blanch i Pérez, M. Carmen Correcher i Iborra,
Raquel Estrada i Roig, Jordi Montagut i Mañé i Sílvia Veà i Vila.

Editat amb la col·laboració de:

Ajuntament de Vinebre

Primera edició: agost del 2018

© del text: Valer Gisbert Berbis

© d'aquesta edició:
9 Grup Editorial
Cossetània Edicions
C. de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

Disseny i composició: 3 × Tres

Impressió: Romanyà Valls, SA

ISBN: 978-84-9034-755-3

DL T 832-2018

Per a mon iaio Joan i ma iaia Antònia;
el segle xx va ser vostre,
el xxi, el del vostre relat.

*Explicam, musa, com va ser la història de l'home dels cent anys,
la d'aquell brivall de serra que et va deixar anar quan ja era ancià.*

CANT I
INVOCACIÓ

En un indret remenut, jurisdicció d'un gran riu i fill petit de la Terra més Alta, hi habiten sentiment, tradició i contalla. Clapes de bosc abracen la roca porada, i la vila de Prat, petita hereva d'aquesta vall esquerdada, allibera secrets que van des de l'ahir fins a l'ara... Eixams de paraules surten del rusc, i ho fan per cantar a la terra i poetitzar signes muts.

PRAT DE COMTE, 4 D'ABRIL DE 1915

L'organització funcionava exactament igual que el món de les abelles, en cadena. I si cadascuna de les peces integradores complia la seua funció dins l'escala jeràrquica, la tasca real i l'objectiu de l'«abeller» arribaria a donar els fruits desitjats. Aquestes eren les lleis. Només els membres fundadors de l'organització coneixien el rerefons de tot plegat. La resta de treballadors no en coneixien les intencions reals, però acataven les normes establides. Al capdavall, rebien la informació justa i necessària. Treballaven per a una de les millors productores de mel de la Terra Alta, amb la qual cosa no era estrany que els propietaris volguessen emprar la mateixa disciplina organitzativa que usaven els abellers de debò. Els treballadors obeïen i feien els viatges que fes falta, com si del cicle natural de les mateixes abelles es tractés. Els més jòvens acostumaven a ser-ne els exploradors i els més veterans optaven per la guàrdia. Com en tot abeller, però, també tenien alguna ponedora jove i les sempre enigmàtiques figures principals, les que vivien a l'ombra,

les que coneixien els secrets i ho gestionaven tot, l'ànima de l'abeller: la mare reina i els abellots.

Prat de Comte comptava amb una gran multitud de camps de plantes aromàtiques diverses, repartides per la vall i les collades del terme municipal. Aquest fet va fer que en poc temps la producció de mel de la vila es convertís en una de les més valorades del territori. Potser precisament per això es va crear la societat d'apicultors de Prat de Comte. Alguns membres d'alt rang de l'organització, els qui coneixien tots els detalls de les operacions, ho trobaven una jugada mestra, una coartada perfecta que evitaria aixecar cap mena de sospita. Amb tot, però, no només hi havia membres de l'abeller dins la societat d'apicultors. També hi havia pagesos, industrials i algun antic caporal de la fàbrica d'aiguardent, tancada per imposició a causa del fatídic accident que havia ocorregut a la destil·leria tot just vint anys abans, a les acaballes del segle XIX, i que havia costat la vida a dues persones.

Quan van succeir els fets, en Vicent tenia trenta-cinc anys i en va ser testimoni directe. Cada dia, quan creuava l'arc del portal, s'aturava uns quants segons davant la porta de l'antiga destil·leria i la mirava atentament. Des de l'accident, la destil·leria s'havia segellat. La porta encara era la mateixa, escamada pel foc, corcada pel pas del temps, a punt de desprendre's del marc original de l'obra. A través de les esquerdes i els forats que hi havia a la porta, s'entreveia el sostre d'estalzim, d'un negre agònic, quasi premonitori, com si parlés per boca d'un mal auguri.

En Vicent recordava a la perfecció l'accident. I tot i que ja havien passat vint anys, no s'ho podia traure del cap. Les imatges anaven, tornaven i es repetien dins seu: encara escoltava els crits, l'olor de carn cremada, l'ambient sufocant, la caldera a punt d'esclatar, la sang ennegrida per l'efecte de les flames. Ell va ser l'únic testimoni dels fets ocorreguts a la destil·leria. En Vicent sabia el que la gran majoria de gent del poble desconeixia: el que allí va passar no va ser un accident. Pel bé de l'organització, però, va haver de callar i guardar-ne el secret. Només ell i un parell més de membres coneixien els fets tal com van ser. I, precisament per això, els membres fundadors de l'organització van decidir canviar d'estratègia i crear l'abeller. I així es va fer; per passar pàgina, per deixar el passat enrere i començar de nou.

En Vicent comprenia que el procediment havia de ser aquest, però els mecanismes de la seua psique no es regien amb la mateixa capacitat d'assimilació. Cada vegada que creuava el portal i veia la porta de l'antiga destil·leria, els crits de les víctimes es despertaven i retrunyien com allaus de roques dins seu. Llavors, quan rememorava els fets, apareixia també la debilitat, i per desviar l'atenció dels mals pensaments es concentrava amb la vista clavada a l'horitzó mentre treia del seu sac d'alforja el llibre de l'*Odissea*, el company de viatge que sempre li assossegava les penes. Aleshores l'obria a l'atzar i llegia els paràgrafs d'Homer. L'*Odissea*, la gesta escrita de vint-i-quatre cants èpics que narra el viatge de l'heroi Odisseu des del final de la guerra de Troia fins a l'arribada a la seua terra d'Ítaca, era el millor remei per evadir els dimonis del seu cap. En Vicent es referia a l'*Odissea* com «lo miracle d'Homer», ja que mentre llegia els poemes èpics de l'autor grec, ell es veia Odisseu, com un heroi, capaç de superar qualsevol adversitat que el destí li plantés al davant.

Després de llegir un fragment de l'*Odissea*, en Vicent es va sentir més tranquil i es va asseure una estona davall de l'arc del Portal, just davant de la porta malmesa de la destil·leria. Per distraure's va intentar imaginar com devia ser Prat de Comte en temps passats, quan el poble era més petit i a la nit el Portal es tancava per protegir la vila. Es distreia dibuixant cases i enderrocant-ne altres amb el pensament, però sobtadament un retrò metàl·lic va trencar la pau d'aquell vespre primaveràl. Els esbossos imaginaris es van fer miques a l'instant. Tot semblava indicar que el so provenia de dintre de l'antiga destil·leria. El cor li va fer un bot, però automàticament va resoldre obviar aquell disbarat. La destil·leria feia anys que estava tancada i ningú no hi entrava. A més, l'única porta d'entrada que hi havia, tot i estar unflada, plena de badalls i mig corcada, feia palès que no havia sigut forçada en anys. Probablement, aquell retrò metàl·lic provenia dels carrers adjacents, de l'anar i vindre de tubs d'acer que es devien utilitzar per reforçar el dipòsit d'abastament o per a les futures obres de canalització de l'aigua de la font dels Horts.

En Vicent va respirar profundament i va tornar a fullejar el llibre que li feia de bàlsam. Llegir l'*Odissea* era com viure una vida paral·lela, plena d'acció i mancada de pors. De sobte, una segona rèplica més forta va provocar que les frontisses inferiors del marc de fusta de la porta de la destil·leria es rebentessen. A causa del sotrac, la porta es va despenjar

parcialment i va deixar una obertura de mig metre de diàmetre entre el marc i la mateixa porta. Llavors ja no eren imaginacions, el so provenia de dins. El cor d'en Vicent es va disparar, i sense pensar-ho ni un segon es va esmunyir entre l'obertura de la porta.

Quan va entrar a la destil·leria i va veure la totalitat del sostre negre, va tindre la sensació que aquest el volgués xuclar, però per la coa de l'ull, escales avall, al soterrani, just al fons de la destil·leria, va veure una llum freda que cremava al costat del gran alambí, el causant oficial de l'accident. Des de la part més alta de les escales, en Vicent va observar que la foscor de l'estança es menjava gairebé la totalitat de l'antiga destil·leria. La fosquedat només es veia trencada per la petita àrea luminescent que produïa aquella llum freda i pels darrers rajos crepusculars que s'escolaven rere seu, entre els badalls de la porta d'entrada. A la seua dreta, romania intacta la paret de pedra de l'antiga destil·leria. Estava totalment emmascarada, tenyida per la voracitat amb què les flames havien ocupat l'espai vint anys abans. A la seua esquerra, quedava algun tros malmès de la barana de fusta que conduïa fins al soterrani on es destil·lava l'aiguardent.

En Vicent va dubtar què fer. En un primer moment va tindre el rampeu de marxar, però la curiositat va ser més forta i la llum d'oli del soterrani l'atreïa molt més que la simple idea de fugir. Va pensar en Odisseu, l'heroi de Troia. Si ell no hagués anat a la guerra, mai no hauria forjat la seua epopeia, no hauria lluitat contra gegants, no hauria baixat als inferns d'Hades i no hauria pogut provar la seua astúcia a l'illa dels ciclops. Ho havia de fer, hi havia d'anar. En Vicent també volia escriure el seu periple heroic i va decidir baixar fins al soterrani. No portava llum, anava a les palpentes, però si resseguia les escales enganxat a la paret de la seua dreta, finalment faria cap al lloc on la llum freda cremava. Va baixar dos esglaons i la fosquedat se'l va engolir completament. En veure's xuclat per la negror de l'estança, la seua ment li va portar de nou la imatge del sostre d'estalzim, d'un obscur agònic, quasi premonitori. Aleshores es va aturar, el cor li anava de pressa. Instintivament va buscar per la saca i en va traure l'*Odissea*, el llibre del seu heroi, l'antídot contra les seues pors. Quan va tindre el llibre a les mans, es va adonar que, a les palpentes com estava, no podria llegir res que li fes desviar l'atenció dels records que el torturaven. En aquell instant va tindre clar que havia

de sortir d'allà dins, però quan es va disposar a recular una veu moixa i desconcertant que provenia del fons del soterrani li va mormolar:

—Baixa... baixa... baixa.

En Vicent es va quedar petrificat. El sacseig va ser tan gran que el llibre li va rrelliscar de les mans, es va precipitar escales avall i va anar a parar just al costat de la llum freda. L'home tenia la ment emboirada. D'una manera o d'una altra, aquella veu li ressuscitava els ecos d'uns records que ja pensava enterrats. El present i el passat s'entremesclaven. Les cames li van començar a tremolar. Volia marxar. En Vicent se sentia intranquil i desconcertat. Era tanta la seua angoixa que quan va mirar escales amunt, en direcció a la porta de la destil·leria, aquesta feia voltes i li semblava que era cada cop més lluny. La debilitat li feia trontollejar el cos i li emboirava la ment. Va voler tirar-se en terra i pujar reptant, però quan va decidir arrossegar-se escales amunt va notar com algú li subjectava el peu i l'estirava violentament cap al fons de la destil·leria. El seu cos es va rebatre contra els esglaons per després caure rodolant fins al fons de l'estança. Les restes del gran alambí metàl·lic li van parar el cop, i el so que es va reproduir per la sala era exactament igual que el que en Vicent havia escoltat instants abans. Una creixent cremor al costellam l'affligia en respirar, però quan va voler cridar socors va notar com una mà li tapava la boca. Com més intentava cridar, més força li exercia contra el crani el seu adversari. Els seus renecs quedaven ofegats en la seua pròpia gola i, tot i que ell va provar de resistir-s'hi, li va ser impossible desempallegar-se del seu raptor. Llavors en Vicent es va adonar que jugava amb desavantatge i va començar a afluir. Només per com el tenia subjectat sabia que el seu rival el doblava en força i proporcions. Va voler pensar en com actuar, però era incapaç d'aturar el torrent de sensacions que l'inundaven. El cap li feia voltes i no podia pensar amb claredat. Se sentia marejat i el mateix rodament li va portar més fluïxesa. El seu contrincant ho va notar, li va donar uns quants segons de treva i va alleugerir la pressió que exercia sobre ell mentre l'arrablava contra la paret. Acte seguit, el raptor es va apropar a en Vicent. Se li va posar tan a prop que l'home es veia obligat a ensumar el mateix baf calent que l'adversari exhalava per la boca. Les imatges del crematori anaven, tornaven i es repetien en bucle, i li mostraven un passat per tothom

enterrat menys per ell. Volia bramar, volia marxar, però no podia. El raptor el va estrènyer contra seu i li va engegar sense vacil·lar:

—No és aquí dins. No és dins de l'alambí... L'esperit, només vull l'esperit... Si em dius on és, potser no prendràs mal —va exigir el raptor.

En tornar a escoltar aquell timbre de veu, en Vicent es va alterar. El seu cap era una olla a pressió. Els dubtes l'assetjaven mentre intentava sortir del remolí d'horror que el xuclava. L'esperit... l'esperit..., no podia ser. Era pràcticament impossible que algú més conegués el secret, però llavors s'adonava que el fet impossible ja no era una opció. Algú havia entrat a la destil·leria a forçar el vell alambí en cerca del secret més ben guardat de l'organització. En Vicent estava estupefacte. Enmig de la foscuria de la cambra, va veure com el llum d'oli que cremava al soterrani s'apropava a la seua cara. Va ser llavors quan es va adonar que el seu contrincant el tenia blocat únicament amb un dels dos braços, amb la qual cosa encara es feia més evident la desigualtat que hi havia entre tots dos. Només veure el llum d'oli per la coa de l'ull, en Vicent va tindre el rampell de girar-se i mirar la cara del seu inquisidor, però no va ser necessari, ja que va ser el mateix raptor qui se li va posar davant. En veure'l, se li va tallar la respiració completament. No podia ser. El que veia era demoníac i mancat de tota lògica. No era possible.

Ràpidament va apartar la mirada per fixar-se en el llibre de l'*Odissea* que jeia a la vora de les restes del vell alambí. El llibre era obert i hi havia desenes de pàgines soltes escampades pel terra de la destil·leria. En aquell moment semblava que fins i tot l'*Odissea* fos enemiga seua. El relat que li havia servit de bàlsam ara s'aliava amb el seu adversari. D'altra banda, el raptor, en notar el rebuig d'en Vicent només mirar-lo, va voler torturar-lo novament i li va tornar a ensenyar la cara. Va apropar-se la llum freda just davall de la barbata per dotar les seues faccions d'un aire encara més funest i desafiador. En veure-se'l novament davant seu, en Vicent va pensar que havia embogit, que els fantasmes del passat tornaven per castigar-lo, per venjar-se, per haver guardat en secret els veritables fets ocorreguts a la destil·leria. Els dimonis del seu cap prenién forma física just al mateix lloc on tot havia succeït. I ho feien de manera macabra i despietada, ja que una part de l'*Odissea* prenia vida al soterrani de la destil·leria d'aiguardent, i ho feia amb la gegantina aparença d'un ciclop.

CANT II
DESTIL·LATÒRIA

L'ocàs de les flames emmascara el coure i la pedra, i la cortina de cendra es torna catifa d'un sòl que l'ofega; però la biga més alta encara està erta i subjecta, i aguanta la gana del corc amb estoica paciència. Sembla que alguna cosa s'hi resisteix, i no ho entenc, atès que la volva del temps podreix el meu cos, el fon i el fa clot, i el torna fosca caverna...

L'estança agonitzava. La destil·leria d'aiguarent s'aguantava gràcies a la robustesa de la biga carenera que encara subjectava el sostre de canyes i unes quantes bigues menors. A causa de l'incendi, moltes d'aquestes bigues i gran part del sostre de canyes havien acabat totalment calcinats. Cada any que passava les teules del sostre cedien uns quants centímetres, però mai no havien arribat a caure del tot; l'estança resistia. Les runes d'estalzim romanien encara esteses pel terra; el carbonat de calci, resultat de la combustió, s'havia convertit en clapes de calç acumulada per les parets; la pols s'encrostava als mobles mutilats, i els nius d'insectes i feristeles proliferaven al pas del temps. L'esplendor d'èpoques antigues, en què la destil·leria era un dels centres neuràlgics més importants de Prat de Comte, llavors quedaven relegats a miratges gairebé impossibles... La destil·leria agonitzava, però tot i que l'oracle del temps evidenciava el seu fatídic destí l'estança es resistia a morir...

El ciclop era una figura gegantina d'un sol ull. El monstre tenia la cara esguerrada, llaurada per irregulars solcs i deformada per múltiples cicatrius. La seua mirada desprenia la mateixa fredor que el llum

d'oli que carretejava. En Vicent estava bloquejat, paralytitzat per la impressió que li havia causat veure el rostre del seu enigmàtic raptor. Gairebé no podia respirar ni moure's. En veure la seua reacció, el ciclop va aclucar l'ull i se li va apropar encara més. Sabia que si ho feia li seria més fàcil domar-lo. En Vicent, com si hagués endevinat les intencions del seu adversari, va voler tombar-se per evitar aquella visió, però li era impossible. Tot i que el ciclop havia aflluixat la força que exercia contra el seu cos, li tenia fermament subjecta la cara, i amb els seus enormes dits li estirava les parpelles i l'obligava a tindre els ulls totalment oberts, sense poder parpellejar. La visió d'aquella cara monstruosa li glaçava els sentits. No podia ser, no s'ho podia creure. La imatge del ciclop va fer que durant uns quants segons en Vicent recordés Odisseu, l'heroi del llibre, l'home que va ser capaç de combatre aquell gegant a la caverna. I com si durant un segon el mateix heroi de Troia el posseís, en Vicent va contraure una cama i li va etzibar una puntada de peu a l'entrecoix. Un sorollós grunyit va retronar per tot el soterrani de la destil·leria. Mentre les reverberacions del grunyit encara posseïen l'ambient de la sala, el cos d'en Vicent es va tornar a rebatre contra les restes del gran alambí. El llum d'oli que el gegant carretejava es va colar per una mena d'obertura que hi havia just davall de l'alambí. En Vicent va mirar en direcció a la llum i va pensar que allò podria ser un forat. Després dels cops, la fosca i les envestides, però, se sentia totalment desorientat. Tot i així, coneixia perfectament la destil·leria i sabia que al soterrani de la sala, just davall del gran alambí, no hi existia cap forat.

Amb tot, l'home es va quedar atent mirant la claror que enllumenava aquella gruta. En aquell moment, el llum d'oli que cremava al fons del clot era l'únic referent amb què comptava. Portes enfora de la destil·leria, la nit ja havia estès la seua manta i l'obscuritat envaïa l'ambient. No s'ho va pensar dues vegades i va reptar per la runa fins que es va deixar caure al forat on havia anat a parar el cresol. Així que va tocar el fons del forat, va sentir com tot el seu cos s'impregnava d'una substància pastosa. Va agafar el llum d'oli com va poder i va observar que el sòl que l'acollia era argilós. L'aire era sufocant, com si aquest donés pas a una nova atmosfera més pesada, totalment vàcua i ennegrida, sense fi. «La caverna del ciclop», va pensar en Vicent. Però llavors no es va deixar vèncer pel pànic. Volia sortir d'aquell espai. Instintivament es

va fer enrere, però només estirar la cama el ciclop li va clavar les ungles al taló esquerre. En Vicent va ganyolar i el cresol li va caure de les mans, però ràpidament es va refer i va començar a reptar de pressa a través de la gruta fangosa. L'aire era dens, i el simple fet de respirar se li feia una tasca esgotadora. L'home també va percebre una estranya vibració que retronava de manera subtil per tota la gruta. Al cap d'uns quants segons de remor, aquesta mateixa vibració es convertia en una mena de cacofonia que li raïa les orelles i li repicava el raciocini com si fos una processó de mil campanes fúnebres. L'aire escanyava, l'aire sufocava. Avançar per aquella gola de llop resultava una tasca gairebé miraculosa. Però ho havia de fer, havia d'avançar si no volia tornar a caure en mans del ciclop. Va pensar d'anar a cercar el llum d'oli, però sabia que el cresol s'havia afonat en el fang. L'obscuritat total dominava l'espai. En aquell moment la vista era el sentit més inútil de tots. Per contra, si provava d'aguditzar la resta de sentits, potser tindria alguna opció. Va parar bé l'orella per escoltar les vibracions que omplien la gruta i es va adonar que els sons provenien del seu davant. També va notar un fil d'aire que li pessigolleva les galtes i tot semblava indicar que procedien del mateix lloc. En Vicent no va vacil·lar i es va posar a reptar en aquella direcció. Avançaria l'estona que fos i sortiria viu d'allí dins.

Al cap de poques bracejades, es va aturar per respirar i agafar forces. En fer-ho, es va adonar del silenci regnant. No sentia les alenades del ciclop ni el soroll del seu gegantí cos a ròssec pel sòl movedís. En Vicent va parar-se del tot, va aguantar uns quants segons la respiració, va tornar a parar l'orella i va constatar que rere seu no se sentia res. Amb tot, la vibració que omplia la gruta no desapareixia. De fet, cada cop era més intensa. Es tractava d'una mena de freqüència gairebé imperceptible que canviava de to. El que primer semblaven campanes fúnebres, més tard li eixordaven les orelles com engranatges mecànics oxidats. Però del ciclop, ni rastre. Llavors en Vicent va pensar que potser les proporcions del cos del gegant no s'encabien dins de la caverna. Potser si continuava avançant a poc a poc i sense fer gaire soroll, tard o d'hora, trobaria l'eixida de la gruta subterrània, i així allunyaria també l'amenaça del ciclop. En Vicent se'n va convèncer. I quan acumulava més convicció i força dins seu, la imatge de la porta de la destil·leria se li va creuar per la ment. Recordava que el podriment de la fusta s'havia fusionat amb

el mateix marc de la porta perquè no havia sigut tocada en molts anys. En un acte instintiu, en Vicent es va posar les mans a la boca. La por va començar a regirar-li els budells. Si la porta de l'entrant no havia sigut forçada, el gegant d'un sol ull només havia pogut accedir a la destil·leria per la gruta on ell es trobava... «La caverna del ciclop», se li va creuar per la ment.

—Viceent... —mormolejava la veu escanyada, ahora que el ressò del seu nom s'entremesclava amb la vibració que emplenava l'atmosfera de la gruta. Moriràs! —va sentenciar la veu.

Al cap d'un segon, el sòl movedís va començar a agitar-se violentament. El cos del ciclop avançava en direcció a la seua presa. En Vicent va entrar en estat de xoc. En dècimes de segon li van vindre nàusees i vòmit. Ahora, el ciclop se li va abraonar damunt les cames i el va estirar cap a ell. L'home només va sentir com un poder de succió l'empenyia cap enrere. Va provar d'enclavar les ungles al fang, però era impossible lluitar contra l'espessor llefiscosa del sòl. Era tanta la força que el ciclop exercia sobre seu que fins i tot la cara li anava a ròssec. No podia respirar, i si intentava fer-ho s'empassava fang. En aquell moment, un segon representava eternes hores d'agonia. Mil imatges corrien dintre seu i, per cada imatge, una fugaç sensació assetjava el cos d'en Vicent. Passava de la tristor a l'eufòria, i de l'eufòria a la innocència, el desig, l'horror o la covardia. Tot anava, tornava i desapareixia. Era com si un macabre titellaire esguerrés els fils que li subjectaven l'ànima i li grapegés l'esperit com si es tractés d'un ninot de drap rebregat. I va ser llavors quan en Vicent va comprendre que moriria.

De sobte, però, en un cop sec, tot es va aturar i en Vicent va poder aixecar el cap del canalet de fang per respirar. Va haver d'escopir penques de fang abans de poder fer una alenada forta. Mentre tornava en si, es va adonar que tenia una cama encastada en un entramat de robustes arrels que queien del sostre de la gruta. Aleshores, a les palpentos com anava, en Vicent va aixecar els braços per inspeccionar el terreny. Va tocar més arrels filoses i embolicades entre si que penjaven del sostre de la gruta. Instintivament s'hi va enfilar. Sabia que si no es posava a la mateixa altura que la cama que tenia atrapada no es podria deslliurar d'aquella trampa.

Quan va palpar unes arrels suficientment robustes, s'hi va subjectar i va començar a moure la cama que tenia encallada a l'entramat vegetal. Amb l'altra cama feia força a la inversa per tal d'afluixar la pressió de les arrels que li oprimien el peu dret. Mentre feia força amb la cama, en Vicent va resoldre que aquell mateix embolic d'arrels que li engarrotaven el peu també l'havien deslliurat momentàniament del ciclop. Això li donava una treva de pocs segons abans que el gegant no tornés a l'atac. Va fer un gir amb la cama que tenia encastada i el peu se li va alliberar, però just en aquell instant el ciclop va posar els braços entre les arrels i va tornar a estirar-li la cama. Aquesta vegada, però, en Vicent va contenir la respiració, va plegar la cama que tenia lliure, va concentrar totes les forces en aquella extremitat i li va etzibar un segon cop de peu que va topar en plena cara del gegant. Un segon més tard, un soroll d'esclafit d'ossos va omplir la gruta. Al cap de tres segons més el gegant va renegar, però de seguida els renecs s'ofegaren sota el movedís sòl fangós. A continuació, en Vicent va alliberar la cama de les arrels del sostre i es va deixar caure de nou al canalet argilós. Aquest cop, però, va començar a moure's amb més agilitat. Prescindia de moviments que li alentien l'avenç i procurava fer llargs però amples estiraments en comptes de molts i seguits com havia fet fins llavors. Roques humides, irregulars formes aspres i hordes de cucs de terra li lliscaven pel cos i li furgaven la cara. També hi havia terraplens que estretien l'amplitud de la gruta, dobles arrels que creuaven l'espai i li refrenaven el cos, igual que ho feien els disseminats clots de fang que formaven bassiols d'arenas movedisses més profundes i que li dificultaven encara més l'avenç. Tot això, unit a la sufocació de l'atmosfera i a l'obscuritat de l'ambient, feia d'aquella situació un improvisat repte acrobàtic a vida o mort. La foscúria que envaïa aquella gola de llop era un inacabable forat negre, un feble trapezi per on se sotraguejaven les seues emocions. Tot i així, l'afany de sobreviure va prendre el control de la situació i va poder arribar fins a un cul-de-sac que indicava el final de la gruta.

En Vicent va inspeccionar amb les mans la paret transversal que tenia al davant. Pel tacte i la fredor que aquell material transmetia, va deduir que aquella paret cilíndrica estava feta de metall. Tubs de canalització —va encertar. Aleshores la seua ment va començar a deslligar el desordre en què tenia submisos els pensaments. La gruta subterrània

devia ser un dels primers treballs d'endegament que havien fet els operaris per després passar a instal·lar els tubs d'abastament d'aigua per al poble. També va resoldre que el subtil soroll mecànic que emplenava l'ambient de la gruta devia ser, amb tota probabilitat, la prolongació del so resultant produïda pel xoc dels tubs amuntegats a prop de la llera del barranc de Salt. Amb tot, però, la situació no acabava de casar. Pel que ell sabia, les obres d'arranjament encara no s'havien iniciat. I, tot i que no podia ser capaç de discernir quanta distància havia recorregut ni en quina direcció havia anat a parar, alguna cosa grinyolava dins seu. Va enganxar l'orella al tub que li barrava el pas per mirar si podia escoltar alguna cosa més, però només apropar-se al tub va sentir el trontolleig de l'aigua i l'agitada respiració del gegant cada vegada més a prop. Automàticament va deixar de pensar. L'únic que importava era sortir d'aquella caverna com fos. Es va fer enrere per agafar embranzida i així poder empènyer el tub cap enfora. Era tanta l'angoixa que sentia que no es va adonar que el tub que li barrava el pas estava tan sols repenjat a l'entrant de la gruta. I quan el va empènyer amb tota la seua força, ell i tub es precipitaren al buit.